

SERVICII PENTRU ÎMBUNĂȚĂȚIREA REGLEMENTĂRII SERVICIILOR PUBLICE COMUNITARE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

ACTIVITATEA 1. ANALIZA ȘI EVALUAREA PREVEDERILOR LEGISLATIVE VIZÂND REGLEMENTAREA SECTORULUI DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ DIN STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE

RAPORT PRIVIND SCHIMBUL DE EXPERIENȚĂ A PERSONALULUI DIN CADRUL A.N.R.S.C. CU SPECIALIȘTI ÎN REGLEMENTAREA SECTORULUI DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ DIN STATUL MEMBRU UE SELECTAT (LITUANIA)

August 2021

CUPRINS

I.	INTRODUCERE	4
1.1	Cerințe contractuale	4
1.2	Context	4
1.3	Limitări	5
II.	ACTIVITĂȚI PREMERGĂTOARE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ.....	6
III.	ORGANIZAREA SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ.....	7
IV.	ASPECTE CHEIE DISCUTATE ÎN CADRUL SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ.....	9
V.	EVIDENTE ALE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ.....	11
	ANEXA 1. MINUTA ÎNTÂLNIRII PREGĂTITOARE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ.....	14
	ANEXA 2. ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI PRIVIND REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR DIN LITUANIA.....	21
	ANEXA 3. AGENDA EVENIMENTULUI	33
	ANEXA 4. MINUTA SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ	34

LISTĂ ABREVIERI

A.N.R.S.C.	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice din România
EUR	Euro
KPI	Indicatori cheie de performanță
NRW	Apa care nu aduce venituri
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană
VERT	Consiliul Național pentru Reglementare a Energiei (Lituania)
WACC	Costul mediu ponderat al capitalului
WICS	Comisia pentru Industria Apei din Scoția
WWS	Servicii de epurare a apelor

I. INTRODUCERE

1.1 Cerințe contractuale

Această activitate vizează realizarea unui schimb de experiență on-line a personalului relevant din A.N.R.S.C. (5 persoane), cu un stat membru UE a cărui performanță în reglementarea sectorului poate constitui un model pentru A.N.R.S.C..

Scopul principal al raportului este de a captura cele mai relevante informații despre practica/ mecanismele de reglementare economică a serviciilor din statul membru UE a cărui performanță în reglementarea sectorului constituie un model pentru A.N.R.S.C., în vederea incorporării acestora în propunerile de modificare a legislației din România.

Rezultatele acestui schimb de experiență vor fi diseminate la reuniunea de lucru cu operatori din sectorul de apă și apă uzată, precum și în cadrul Activității 3 a contractului: Organizarea unei sesiuni de instruire pentru personalul A.N.R.S.C.

1.2 Context

Ca rezultat al analizei comparative prezentate în versiunea finală a Raportului privind „Analiza cadrului de reglementare economică în domeniul de apă și apă uzată, în statele membre UE”, Lituania a fost selectată ca stat cu performanță în reglementarea sectorului, ce poate constitui un model pentru A.N.R.S.C., urmând ca specialiști din cadrul A.N.R.S.C. să participe la o vizita de studiu/schimb de experiență cu VERT, autoritatea de reglementare a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare din Lituania.

Colaborarea cu autoritatea de reglementare din Lituania a fost începută prin participarea la o întâlnire de prezentare on-line, la data de 29 iunie 2021. În contextul situației epidemiologice actuale și prognozate, a dificultăților de organizare a unor întruniri la sediul reglementatorului din Lituania, dar și în urma corespondenței dintre părți, reprezentanții VERT au propus organizarea unui schimb de experiență exclusiv on-line, singura disponibilitate fiind la finele lunii august 2021.

Astfel, la 18 august 2021, a fost organizat acest schimb de experiență on-line a personalului relevant din A.N.R.S.C. (9 persoane) cu specialiști în reglementarea economică a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare din Lituania.

1.3 Limitări

Informațiile obținute pe parcursul schimbului de experiență, chiar dacă acestea au fost foarte detaliate și vaste, este posibil să nu acopere în totalitate cadrul de reglementare economică a serviciilor din Lituania. Cu toate acestea, părțile și-au exprimat disponibilitatea de a colabora în continuare pe acest subiect și de a mai face schimb de informații suplimentare, pentru clarificarea celor mai importante aspecte legate de reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.

Un alt element cu un potențial impact asupra schimbului de experiență este legat de organizarea acestuia în formatul on-line, coroborat cu bariere lingvistice naturale, legate de traducerea din limba română în limba lituaniană a unor termeni și invers.

II. ACTIVITĂȚI PREMERGĂTOARE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

Pentru familiarizarea specialiștilor autorității de reglementare din Lituania cu contextul din România dar și cu obiectivele proiectului dar și pentru prezentarea cadrului general de reglementare a serviciilor în Lituania, în data de 29 iunie 2021 a avut loc o întâlnire pregătitoare. Pe tot parcursul acestei întâlniri au fost asigurate servicii de traducere din limba română în limba lituaniană și invers, respectiv din limba engleză în limba română și invers. De asemenea, materialele de prezentare a proiectului și alte documente relevante au fost traduse în limba engleză și puse la dispoziția membrilor VERT.

Întâlnirea a debutat prin prezentarea succintă a participanților și a continuat cu prezentarea succintă a contextului românesc și ale obiectivelor cheie ale proiectului implementat de A.N.R.S.C.. Totodată, în cadrul acestei întâlniri specialiștii VERT au realizat o scurtă prezentare a principalelor măsuri de reglementare economică a serviciilor de apă și de canalizare în Lituania.

În ultima parte a întâlnirii au fost purtate discuții libere pentru a înțelege anumite particularități ale cadrului de reglementare a serviciilor din Lituania.

Minuta discuțiilor din cadrul întâlnirii premergătoare schimbului de experiență este prezentată în cadrul Anexei 1 la prezentul Raport.

Complementar, pentru o mai bună înțelegere a reglementării economice din Lituania A.N.R.S.C. împreună cu Consultatul au pregătit mai multe seturi de întrebări pentru Autoritatea de reglementare din Lituania. Întrebările au fost traduse din limba română în limba engleză și puse la dispoziția reprezentanților VERT iar răspunsurile primite de la aceștia au fost traduse din limba engleză în limba română diseminate în rândul specialiștilor A.N.R.S.C.. Întrebările adresate precum și răspunsurile primite sunt prezentate în cadrul Anexei 2 la prezentul raport.

III. ORGANIZAREA SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

Schimbul de experiență a fost organizat prin intermediul platformei Zoom, invitația fiind lansată pentru a asigura două spații de discuții: a) în limba română și lituaniană b) în limba română și engleză.

Pentru acest eveniment au fost asigurate servicii de traducere din limba română în limba lituaniană și în paralel traducere din limba română în limba engleză și invers. De asemenea, materialele aferente acestui eveniment au fost puse la dispoziția participanților atât în engleză cât și în română. Și nu în ultimul rând, ca parte a asigurării logisticii acestui eveniment, toate discuțiile purtate de cele două părți au fost înregistrate video și puse la dispoziția acestora.

Tot cu scopul organizării acestui eveniment, Consultantul a realizat traducerea în limba română a principalelor prevederi legislative din Lituania privind reglementarea economică a serviciilor, pe care le-a pus la dispoziția specialiștilor A.N.R.S.C..

Evenimentul a fost organizat în cadrul a două sesiuni de prezentare/ discuții, cu o pauză între acestea. Agenda evenimentului e prezentată în cadrul Anexei 3 la prezentul raport.

Participanții la eveniment sunt menționați în tabelul de mai jos:

Instituție	Participanți
A.N.R.S.C.	Ionel Tesaru, Președinte ANRSC
	Livia Băndoiu, Director Direcția prețuri, tarife / Manager proiect
	Anca Cador, Director general Direcția generală monitorizare / expert implementare proiect
	Iulian Băndoiu, Director general Direcția generală reglementări, autorizări / expert implementare proiect
	Rodica Pop, Director Direcția juridică / responsabil cadru legislativ proiect
	Iulia Tițoiu, Director adjunct Direcția prețuri, tarife / expert implementare proiect
	Dan Matei, Șef Serviciu monitorizare / expert implementare proiect

Instituție	Participanți
	Adelina Șuteu, Consilier ANRSC/ responsabil comunicare proiect Silviu Lăcătușu, expert Direcția prețuri, tarife - Serviciul analize economice
VERT	Irma Vasaryte - Coordonator al Diviziei Internaționale Indre Musvicienė - Șef Departament al Apelor Martynas Maksimovas - Seful analizei economice, responsabil cu auditul
WICS	Donna Very - Consultant Alan Southerland - Consultant Cosmin Diaconita - Consultant
BDO	Sorin Caian - Consultant Gabi Ioniță - Consultant Augustin Boer - Consultant Andreea Boștenescu - Consultant
Giscan, Țibuleac si Asociații	Catalin Giscan - Consultant
Interpret lituaniană - romana	Ineta Suciuc - interpret

IV. ASPECTE CHEIE DISCUTATE ÎN CADRUL SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

Aspecte esențiale discutate în cadrul schimbului de experiență:

- VERT realizează un benchmarking reglementat. La sfârșit de an fiecare operator trimite un raport anual prin care se prezintă date privind vânzările, producția, reparațiile, în sectorul în care activează fiecare operator, etc.. Pe baza acestor date se calculează valori comparabile. Costurile care depășesc anumite valori nu sunt acceptate în prețuri și tarife.
- Rapoartele anuale realizate de operatorii de servicii sunt transmise VERT printr-un sistem informatic. Sunt formulare standard care trebuie completate pe platforma informatică și toate informațiile care sunt încărcate pe trebuie să fi fost verificate de către auditor. VERT nu verifică dacă acele date sunt precise/concrete.
- Operatorii de servicii sunt grupați pe categorii, în funcție de volumul de apă vândută. Analiza comparativă a indicatorilor se realizează pe fiecare grupă de operatori în parte. Există aproximativ 30 valori de comparație, care au legătură cu energia electrică consumată, costuri cu reparații, cantitate de apă vândută, volum apă uzată epurată, etc.
- VERT este interesat ca operatorii de servicii să utilizeze cât mai puțină energie, să aibă un număr corect de angajați, iar costurile de operare să fie cât mai reduse.
- Perioada de reglementare în Lituania este de 3 ani. Când se calculează prețurile și tarifele pe întreaga perioadă de reglementare se iau în calcul toate costurile și atunci se folosesc acei indicatori pentru cele 4 grupe (cheltuieli exploatare, salarii, energie electrică, reparații). După un an, prețul/ tariful se revizuieste prin recalcularea anumitor costuri dar doar o parte dintre acestea. Inflația se ia în considerare, nivelul vânzărilor, costuri cu încălzirea, costuri cu electricitatea și alte elemente care pot influența prețul/ tariful.
- La stabilirea prețurilor și tarifelor VERT ține cont doar de investițiile care au fost finalizate și puse în funcțiune. Investițiile în curs nu sunt luate în considerare.
- În prețuri și tarife nu se includ amenzile/ penalități pentru neconformare cu normele de poluare. În Lituania costurile cu asemenea penalități/ amenzi nu sunt așa de semnificative.
- În Lituania se poate include în tarif 20% cu infiltrații apă uzată și 20% pentru pierderi de apă. VERT nu este implicat în stabilirea de ținte pentru pierderile de apă.
- Pentru toți operatorii de servicii, prețurile la apă se stabilesc pe trei componente: pentru extracție de apă, pentru tratare și pentru distribuție.
- În Lituania nu este obligatorie realizarea unui sondaj de opinie pentru satisfacția clienților, aceasta fiind o opțiune la nivelul fiecărui operator de servicii.

- VERT primește sesizări/ reclamații privind calitatea serviciilor, la care formulează un răspuns în limita responsabilităților legale (ex: de ce prețurile sunt așa de mari).
- Există un prag de 4% veniturile familiei pentru rata de suportabilitate a populației, care sa ia în considerare la stabilirea prețurilor.

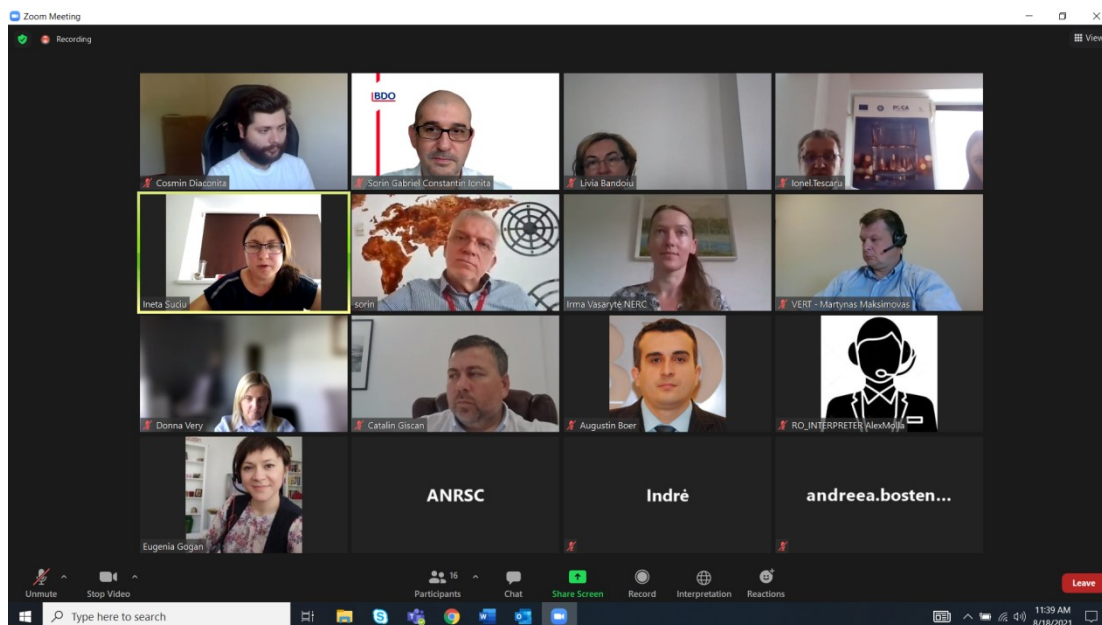
Minuta discuțiilor purtate în cadrul schimbului de experiență, este prezentată în cadrul Anexei 4 la prezentul raport.

V. EVIDENTE ALE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

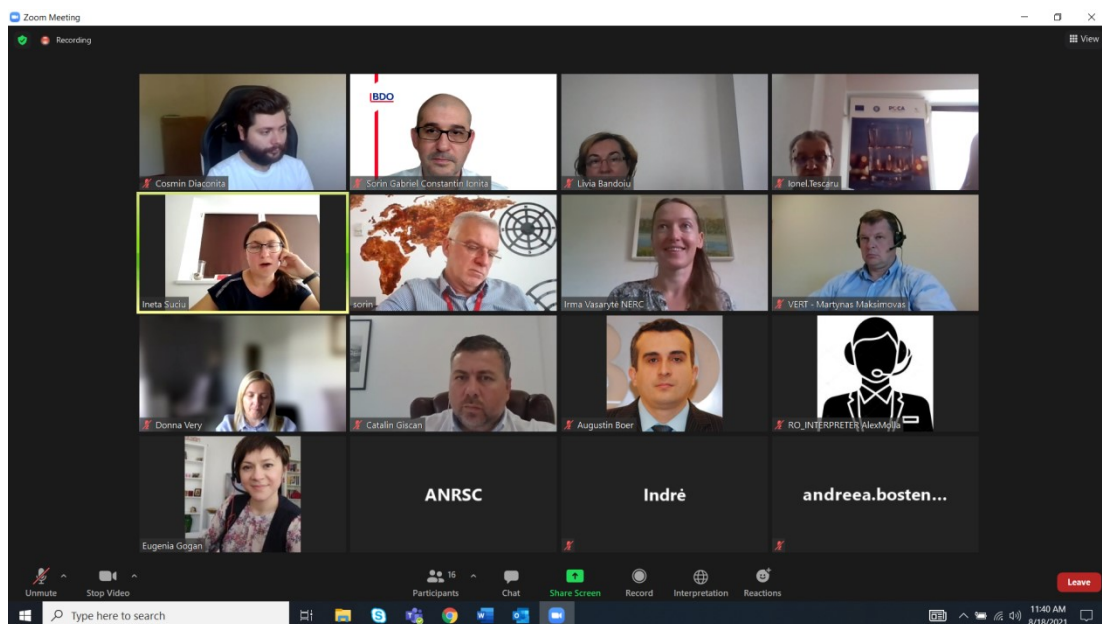
Întrucât schimbul de experiență s-a realizat on-line, prin intermediul platformei Zoom, s-au realizat capturi de imagine din timpul evenimentului, care sunt prezentate în cele ce urmează.

De asemenea, pentru acesta eveniment s-a realizat și o înregistrare video, care a fost pusă la dispoziția părților.

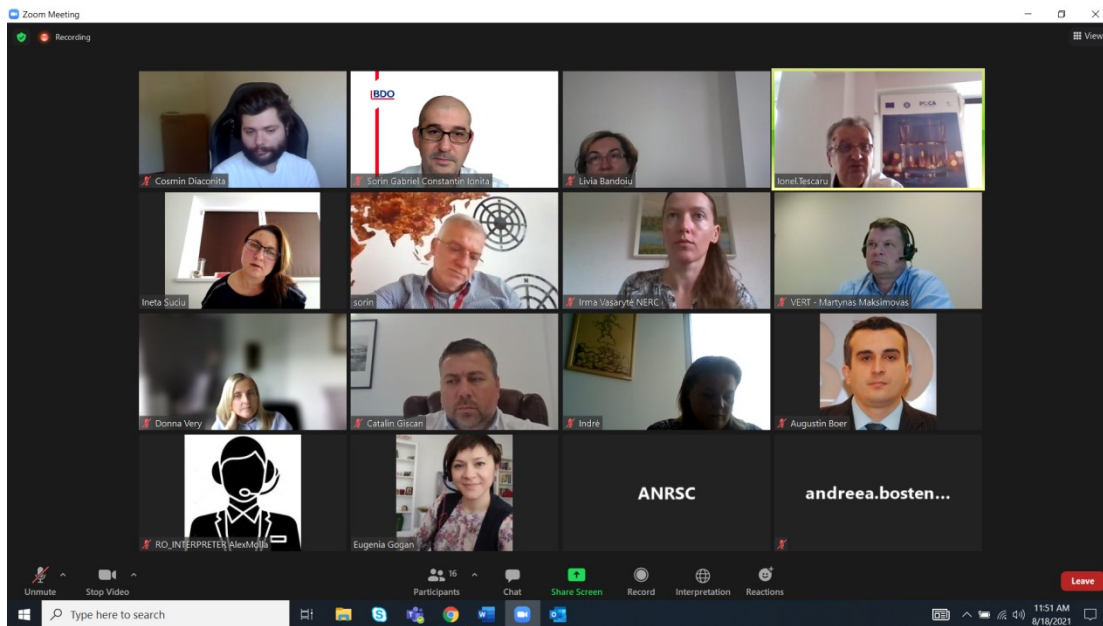
Captură imagine 1

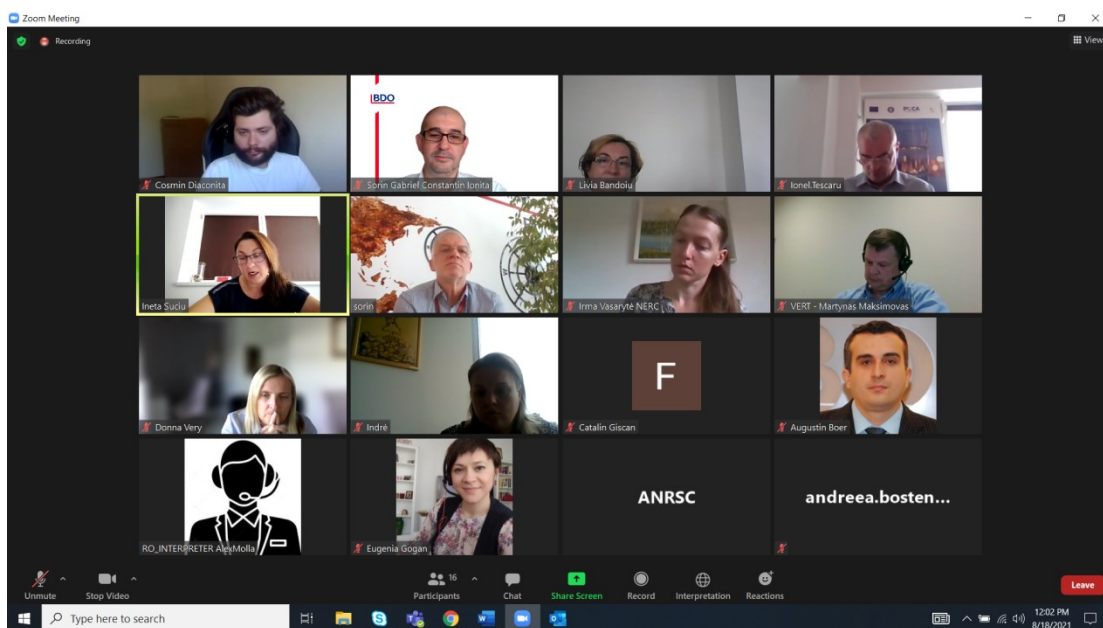
Captură imagine 2

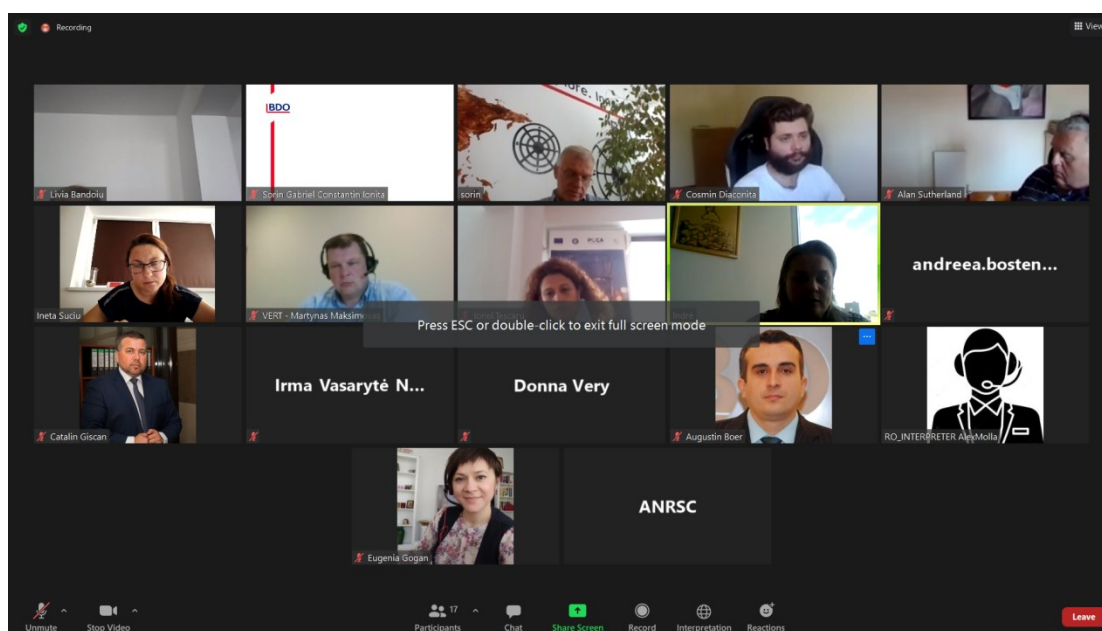
Captură imagine 3

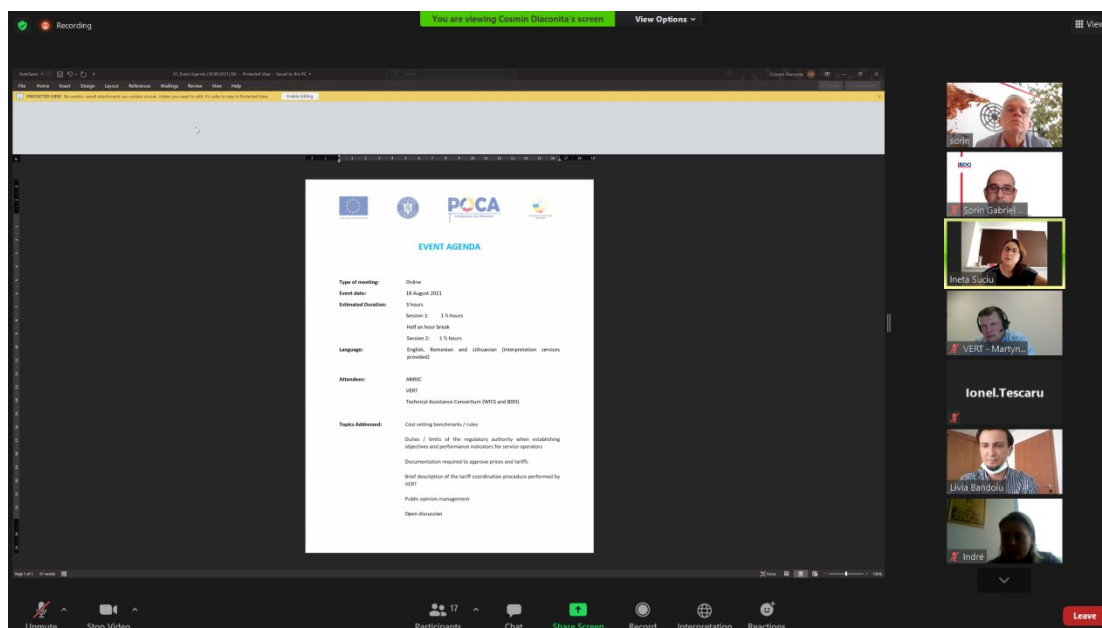
Captură imagine 4

Captură imagine 5

Captură imagine 6

ANEXA 1. MINUTA ÎNTÂLNIRII PREGĂTITOARE SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

MINUTA

întâlnirii pregătitoare schimbului de experiență

Data: 29.06.2021

Ora: 10:00 - 12:00

Debutul întâlnirii

Întâlnirea a debutat cu o scurtă prezentare a participanților și anume:

- Membrii ANRSC:
 - Iulian Băndoiu - Director general -Direcția Generală Reglementări, Autorizări
 - Livia Băndoiu - Director - Direcția Prețuri-Tarife
 - Rodica Pop - Director - Direcția Juridică
- Membrii VERT
 - Indre Musviciene - Șef Departament al Apelor
 - Rasa Valatkevičienė - Șefa Departamentului de Apă și Încălzire
 - Donatas Jasas - Responsabil cu apa potabilă, supraveghetor al activității
- Membrii WICS:
 - Donna Very - Consultant
 - Alan Southerland - Consultant
 - Cosmin Diaconita - Consultant
- Membrii BDO:
 - Sorin Caian - Consultant
 - Gabi Ioniță - Consultant
 - Augustin Boer - Consultant
- Membrii Gîscan, Țibuleac si Asociații
 - Cătălin Gîscan - Consultant

1. Prezentare succintă a contextului românesc/ obiectivelor cheie ale proiectului

După prezentarea participanților, întâlnirea a continuat cu prezentarea făcută pe scurt de către Gabi Ioniță a contextului asistenței tehnice, respectiv a obiectivelor și activităților proiectului.

Astfel, obiectivul general al contractului îl constituie îmbunătățirea reglementării serviciilor de apă și canalizare, cu două obiective specifice și anume modificarea cadrului legislativ și formarea personalului ANRSC.

Conform acestor obiective, au fost definite 3 activități în cadrul acestui contract și anume A1 - Analiza comparativă a reglementării sectorului de apă și canalizare în statele membre UE, A2 - Elaborarea unei propuneri de îmbunătățire a cadrului legislativ, inclusiv a revizuirii metodologiei de avizare și aprobarea a prețurilor și tarifelor, A3 - Instruirea personalului ANRSC cu privire la noul cadru de reglementare economică a serviciilor.

Sorin Caian completează cu faptul că se dorește să se învețe care au fost factorii care i-au determinat să meargă în direcția aceasta și care au fost factorii de succes, elementele de evitat.

2. Prezentare succintă a principalelor măsuri de reglementare economică a serviciilor în Lituania (apă și apă uzată)

Întâlnirea a continuat cu o prezentare făcută de Indre Musvicienė în care au fost punctate următoarele aspecte:

- De curând VERT a adoptat o reglementare legata de investiții.
- VERT aprobă și emite sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor în vigoare.
- VERT face un benchmarking reglementat, face verificarea societăților care furnizează serviciile, verifică descrieri de investiții și dacă serviciile sunt furnizate corespunzător.
- Există condiții de licențiere iar acestea sunt reprezentate de faptul că operatorii trebuie să aibă o infrastructură și să conecteze utilizatorii la această infrastructură; operatorii trebuie să dispună de surse tehnologice, financiare și de management foarte bune. Operatorii trebuie să ofere consultanța către utilizatori și informații

către instituții; auditorii independenți trebuie să garanteze că sunt auditate serviciile și documentele de contabilitate.

- Societățile se obligă să furnizeze la prețuri stabilite în baza regulamentelor.
- Serviciile trebuie să fie conforme, mai exact calitatea apei, colectarea apelor uzate, servicii către utilizatori. Toate aceste condiții sunt menționate în legislație. Sunt în total 74 de subiecte/teme (69 apă și canalizare, 2 doar pentru furnizare apă de băut și 3 se ocupă cu gestionarea apelor de suprafață - acesta activitate nu e licențiată).
- Consiliul Veterinar se ocupă de apele uzate și de hrană, în cadrul departamentului de protecție a mediului. Acest departament propune reglementari pe baza cărora VERT propune sancțiuni.
- Anumiți parametri sunt verificați de auditori independenți și informația trebuie dată publicului.
- Investițiile trebuie să fie într-un plan ori să fie deja implementate sau să poată fi implementate.
- VERT verifică cum sunt influențate prețurile de investiții. Când investițiile sunt mai mari de 1.500.000 euro atunci trebuie avute în vedere o soluție optimă de investire.
- Investițiile trebuie bine puse la punct. Trebuie stabilită toată valoarea investițiilor și când se recuperează aceasta valoare. Se face evaluare economică (care e beneficul pentru utilizatori, etc.).
- Opinia VERT referitoare la prețuri și tarife se dă în 30 zile de la momentul în care toate documentele sunt prezentate. Sunt luate în calcul amortizările însă în această amortizare nu intră toate fondurile promise de la UE. Se analizează și tarifele de la energie, taxe etc.. Se au în vedere totodată și pierderile de apă din sistem.
- Se efectuează o analiză comparativă a tuturor valorilor (costurilor) și se stabilește un plan de lucru care trebuie implementat în perioada de bază (pe perioada de reglementare). Dinamica costurilor se verifică trimestrial.
- Se realizează o analiză a planului de lucru anterior. Din planurile anterioare costurile/ investițiile nerealizate se elimină. Se analizează și beneficiile investițiilor. Prețurile de bază se stabilesc pe o perioadă de 3 ani, însă anual se recalculează.
- VERT se ocupă de stabilirea prețului apei potabile (obținere, pregătire și livrare apă de băut).
- Referitor la serviciul de canalizare, respectiv colectare, prelucrare și epurare, VERT se ocupă și de apele de suprafață. Prețul este stabilit separat pentru cele trei servicii (apă potabilă, epurare ape uzate și epurare ape uzate de suprafață).
- Primăriile sunt cele care se ocupă de obținerea, punerea în funcțiune și exploatarea a sistemelor de apă (infrastructura de apă). Acesta este un cost fix și este stabilit de primărie.

- La data de 1 mai, fiecare societate trebuie să prezinte situațiile evaluate de auditori independenți. Proiectul de prețuri trebuie să fie avizat cu 5 luni înaintea perioadei de reglementare. Atunci se evaluează costuri deja înregistrate la nivelul operatorilor. Analiza comparativa vizează costuri cu salariu, întreținere, energie etc. Se verifică dacă bunurile (costurile) evaluate au fost aprobate în prealabil de VERT. Dacă e necesar se evaluează costuri necesare pentru investiții. Se evaluează și se stabilește beneficul investiției. Rezultatele se dau în 2 luni de la furnizarea documentelor. Proiectul de prețuri se face public cu o săptămână înainte de adunarea Consiliului (VERT). În ședința publică a Consiliului (VERT) sunt avizate propunerile de prețuri (coordonarea prețurilor). După avizarea VERT, primăriile aprobă prețurile în 30 de zile. Dacă primăria nu majorează prețurile, Consiliul (VERT) stabilește prețurile pe baza deciziei luate la nivelul acestuia. Nu există termen de impunere a prețului de către VERT. Prețul de bază este stabilit pe 3 ani, dar prețul poate fi reevaluat la interval de 12 luni.
- Prețurile reglementate trebuie să fie făcute publice iar prețurile intră în vigoare în 30 zile de la data publicării.

3. *Discuții deschise*

Întrebări formulate de reprezentanții ANRSC/ Consultanți la care au furnizat răspunsuri (ad hoc) specialiștii VERT.

- a) De ce se numesc tarife de bază, când există și o componentă aprobată de primărie (ANRSC)?

Răspuns VERT

Consiliul local stabilește un tarif de mentenanță (mentenanță de contoare) fiind un tarif fix/lună.

- b) Ce se întâmplă când VERT retrage o licență unui operator? Se reziliază automat contractul cu operatorul sau se mai furnizează servicii în continuare? Au fost astfel de cazuri?

Răspuns VERT

Nu au fost asemenea cazuri până acum în Lituania. Conform legislației, în cazul retragerii licenței, furnizarea serviciilor se realizează de către primărie. Astăzi se discută foarte mult asupra acestui aspect. Multora nu li se pare corectă și nu e utilă.

- c) Referitor la aprobare/avizare prețuri și tarife: Apă potabilă, Canalizare, Apă de suprafață. Apa de suprafață se referă la apa pluvială preluată în sistemul de canalizare. Dacă da, cum se calculează?

Răspuns VERT

Există un regulament aprobat de protecția mediului prin care se stabilește cum se calculează cantitatea apei pluviale.

- d) Fiecare operator are doua tarife de canalizare? E corectă înțelegerea noastră?

Răspuns VERT

Apa meteorică - tariful pentru tratarea apelor se aplică doar persoanelor juridice. Se calculează pe suprafață, acoperiș, iarbă etc. La acest tarif se adaugă un tarif de gestionare a sistemului (întreținere sistem de colectare).

- e) VERT analizează modul de implementare a investițiilor. Ce se întâmplă cu investițiile nerealizate. Se vor mai face vreo dată?

Răspuns VERT

Investițiile se planifică și aprobă de către primărie. Primăria e responsabilă de aceste investiții. VERT stabilește și verifică dacă toate costurile sunt incluse în investiții, dacă sunt necesare și obligatorii. Costurile sunt incluse în investiții doar atunci când investițiile deja au fost implementate/ când investiția este pusă în funcțiune. Primăria stabilește prioritatea proiectelor.

- f) Atunci când primăria stabilește/prioritizează investițiile și VERT consideră că nu sunt îndreptate către atingerea Țintelor, VERT poate recomanda alte investiții?

Răspuns VERT

Aprobarea planurilor de investiții de către Primărie (prioritizarea aceasta) reprezintă o competență exclusivă a acestora. VERT doar reglementează prețuri și costuri, respectiv verifică dacă prețurile sunt stabilite corect.

- g) VERT recunoaște o componentă a investițiilor? Din ce se compune sursa de finanțare a investițiilor?

Răspuns VERT

Din legislația care este în vigoare se stabilește foarte clar că amortizarea se aplică doar pentru investiții proprii.

- h) VERT urmărește termene de realizare a investițiilor. Dacă nu sunt respectate termenele VERT intervine în vreun fel? Ce se întâmplă cu prețurile și tarifele în acel caz?

Răspuns VERT

Fiecare subiect economic trebuie să aibă un raport cu ce s-a efectuat din planul de investiții, etc. Acesta trebuie prezentat către VERT. Sunt 2 tipuri de investiții și totul se reflectă în prețuri. Nu sunt sancțiuni dacă investițiile nu sunt realizate. Costurile sunt recunoscute doar la data punerii în funcțiune a investiției. Nu se aplică sancțiuni pentru neimplementarea investițiilor.

- i) Exista tarife sociale în Lituania? E o metodologie de stabilire a tarifelor sociale pentru persoanele cu venituri scăzute?

Răspuns VERT

VERT nu diferențiază tarife pe partea socială. Se stabilesc tarifele și atât. Acest lucru se aplică de primărie, doar ele stabilind măsuri de compensare.

- j) Referitor la rata de suportabilitate, dacă se folosește în Lituania și dacă exista vreun plafon stabilit?

Răspuns VERT

În legislație se stabilește ca plafonul maxim pentru rata de suportabilitate este de 4%. Faptic este acum 1-2%. În fiecare an VERT stabilește această rată de suportabilitate și transmite anual atât la primărie cât și la autorități de protecție a mediului.

- k) Investițiile din surse proprii se iau în considerare sau doar costurile de operare a investițiilor indiferent de surse?

Răspuns VERT

Doar din investiții proprii se ia în calcul amortizarea, profitul și toate se reflectă în tarife. UE nu a cerut amortizarea 100% a investițiilor. Ce este din granturi se amortizează. Cheltuielile de exploatare intră în tarife.

- l) Exista un model economic aplicat la nivelul VERT pentru calcularea prețurilor tarifelor, și dacă acesta este aprobat prin legislație?

Răspuns VERT

Metodologia de prețuri e stabilită pe principii de prețuri care sunt prevăzute în legislație. Prețurile trebuie să acopere costurile și să asigure posibilitatea extinderii și modernizării infrastructurii.

- m) Exista obligativitatea realizării unui audit financiar dar și privind calitatea informațiilor furnizate VERT pentru asigurarea reglementării economice a serviciilor? Dacă da, atunci se realizează misiuni diferite de audit sau unul singur?

Răspuns VERT

Sunt 2 tipuri de audit care se efectuează anual: audit financiar (legat de taxe la stat) și audit economic doar pentru VERT care constă în separarea costurilor pe servicii, dacă costurile au fost introduse corect. Nu se face audit de calitate.

n) Auditul economic e legat de sistemul de benchmarking reglementat?

Răspuns VERT

Auditul economic stabilește dacă toate costurile au fost repartizate corect pe fiecare activitate în parte. Nu se efectuează verificarea modalității de întreținere a infrastructurii (managementul activelor).

ANEXA 2. ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI PRIVIND REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR DIN LITUANIA

Întrebări cu caracter general

- (1) Precizați dacă reglementarea economică din Lituania este aprobată la nivelul autorității de reglementare sau se aprobă prin acte normative de nivel superior (hotărâre de guvern, lege).

Răspuns VERT:

Principalul act juridic privind reglementarea economică în Lituania este Legea privind alimentarea cu apă și tratarea apelor uzate. Principiile/ măsurile cheie ale reglementării economice, cum ar fi - prețurile stabilite pentru 3 ani și recalulate în fiecare an și altele, sunt stabilite prin lege. Măsurile de reglementare economică mai detaliate sunt însă aprobate de autoritatea de reglementare economică (Consiliul Național de Reglementare în Domeniul Energiei - VERT) prin metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă și epurarea apelor uzate.

- (2) Precizați care sunt principalii piloni pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare în Lituania

Răspuns VERT:

Principalii piloni ai reglementării economice pentru serviciile de apă și de canalizare în Lituania sunt:

- metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă potabilă și a apelor uzate, serviciile de gestionare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice);
- cerințele și/sau metoda și termenii de referință pentru sistemul contabil de reglementare;
- licențe pentru alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate;
- regulile impunerii de sancțiuni și impunerea de sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legale;
- evaluarea capacității tehnologice, financiare și manageriale a furnizorilor de apă potabilă și a administratorilor de apă uzată;
- metodologia de stabilire a prețurilor pentru tratarea apelor uzate pentru o poluare crescută și specifică, respectiv monitorizarea aplicării acesteia;

- evaluarea comparativă a serviciilor de alimentare cu apă potabilă și de gestionare a apelor uzate;
 - coordonarea investițiilor de către furnizorii de apă potabilă și canalizare, și a apelor reziduale de suprafață (ape meteorice).
- (3) Precizați dacă principiile/ regulile de reglementare economică a serviciilor de apă și canalizare din Lituania se aplică unitar la nivelul tuturor operatorilor sau există o abordare diferențiată.

Răspuns VERT:

Reglementarea economică a serviciilor de apă și apă uzată se aplică în mod uniform tuturor companiilor care operează.

- (4) Precizați care este sistemul de finanțare al activităților reglementatorului din Lituania.

Răspuns VERT:

Venitul anual al autorității naționale de reglementare constă în 0,3% din veniturile din anul anterior din activitățile de alimentare cu apă potabilă, apă uzată și tratare a apelor de suprafață (ape meteorice) ale furnizorilor de servicii.

- (5) Precizați care este modalitatea preponderentă de gestiune a serviciilor de apă și canalizare în Lituania (adică management direct, management delegat sau alte abordări).

Răspuns VERT:

Există 74 de companii reglementate în Lituania. Trei dintre ele sunt private, altele sunt deținute de municipalități.

Tranziția către noul sistem de reglementare economică a serviciilor
--

- (1) Care a fost perioada de timp necesară pentru ca autoritatea de reglementare să asigure o tranziție completă și să discute despre cele mai importante competențe necesare pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și apă uzată?
- (2) Care a fost perioada medie de timp necesară companiilor care operează pentru a se adapta noii abordări de reglementare economică. De asemenea, ar fi util să înțelegem procesul de implicare față de companiile care

operează, în ceea ce privește furnizarea de informații clare sau sesiuni de instruire pentru a ajuta la tranziția reglementării economice din sector;

Răspuns VERT:

În Lituania, serviciile de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate sunt reglementate de mai bine de 20 de ani. Cele mai importante decizii adoptate recent sunt Cerințele de separare a contabilității și alte cerințe conexe pentru furnizorii de apă potabilă, companiile de tratare a apelor uzate și a apelor de suprafață (ape meteorice) și Regulamentele privind sarcinile tehnice pentru verificarea rapoartelor de activitate ale furnizorilor. Sarcinile tehnice sunt utilizate pentru a verifica rapoartele de activitate ale furnizorilor de apă potabilă, apelor uzate și companiilor de tratare a apelor de suprafață (ape meteorice). Companiile de audit efectuează proceduri convenite și rezultatele sunt utilizate de VERT pentru a evalua dacă datele furnizate de companii în rapoartele lor anuale de activitate de reglementare îndeplinesc cerințele stabilite de VERT. Este un proces nou și utilizat doar de câțiva ani.

Experiență și lecții învățate

- (1) Precizați care au fost cele mai dificile responsabilități în exercitarea reglementării economice în sectorul apei și a apei uzate;
- (2) Pe baza experienței dvs., care ar fi elementele cheie pentru succes atunci când se adoptă un nou cadru de reglementare economică în sectorul apelor și al apelor uzate. De asemenea, ar benefic să înțelegem capcanele care ar trebui evitate.

Răspuns VERT:

Calitatea datelor de la furnizorii de apă și de la companiile de tratare a apelor uzate (WWS) este foarte slabă. Este nevoie de mult timp și eforturi pentru a verifica și a evalua aceste date.

Există companii de apă și apă uzată deținute de municipalități și alte companii de obicei foarte mici (private, case de bătrâni, altele), care oferă nu numai servicii de alimentare cu apă potabilă, ci și alte servicii (de exemplu, încălzire, alimentare cu apă caldă, colectarea deșeurilor și alte servicii). Problema principală pentru aceste companii este separarea constantă a costurilor, care depind de toate activitățile. Este de așteptat ca Regulamentele privind sarcinile tehnice să ajute la rezolvarea acestei probleme.

Nu este recomandat să fie mulți furnizori mici de apă, prin urmare, există unele reguli adoptate în lege, pentru a evita această problemă. De exemplu, licențele sunt eliberate numai companiilor care deservește un anumit număr de consumatori sau furnizează (vinde) o anumită cantitate de apă.

O altă problemă cu care se confruntă companiile de apă și apă uzată este valoarea activelor ridicată creată de fondurile UE, deoarece costul amortizării acestor active nu este cuprins în totalitate în tarife, astfel încât companiile nu vor avea fonduri pentru refacerea infrastructurii. Pe de altă parte, dacă costurile cu amortizarea infrastructurii finanțate din fonduri UE ar fi introduse în totalitate în prețuri și tarife, în unele zone acestea ar crește de 2-3 ori.

Întrebări legate de reglementarea economică a serviciilor în Lituania
--

Planuri de afaceri

- (1) Vă rugăm să descrieți pe scurt cine este responsabil pentru dezvoltarea, aprobarea și monitorizarea planurilor de afaceri - parte a reglementării economice a serviciilor.

Răspuns VERT

Municipalitățile sunt responsabile pentru dezvoltarea, aprobarea și monitorizarea planurilor de afaceri. Aceștia aprobă planurile de dezvoltare a infrastructurii pe termen lung și planurile de afaceri pe termen scurt (3 ani).

- (2) Există un format standard obligatoriu pentru planurile de afaceri sau cerințele minime care trebuie îndeplinite?

Răspuns VERT

Da, există reguli pentru pregătirea planurilor de dezvoltare a infrastructurii de alimentare cu apă și tratarea apelor uzate și Reguli pentru pregătirea planurilor de afaceri pentru furnizorii de apă potabilă și administratorii apelor uzate, reguli aprobate de Ministerul Mediului.

- (3) Vă rugăm să descrieți pe scurt responsabilitățile sau limitele potențiale ale VERT atunci când aprobă planurile de afaceri pregătite de operatori. În mod special este de interes implicarea VERT în stabilirea investițiilor,

indicatorilor de performanță și a măsurilor de îmbunătățire operațională/instituțională.

Răspuns VERT

Consiliul Național de Reglementare în Domeniul Energiei (VERT) aprobă, pe baza principiilor transparenței, obiectivității și nediscriminării și a criteriilor de evaluare a eficacității, rambursării și rezonabilității investițiilor, o descriere a procedurii de evaluare a oportunității investițiilor și coordonare a investițiilor de către furnizorii de apă potabilă și gestionarii apelor uzate, gestionarii apelor uzate de suprafață (ape meteorice). VERT evaluează însă doar costurile investițiilor realizate și puse în funcțiune, care pot fi introduse în tarife.

Stabilirea prețurilor și tarifelor

- (4) Vă rugăm să indicați dacă reglementarea economică din Lituania stabilește strategii de preț multianuale, în conformitate cu planurile de afaceri pregătite de companiile care operează. Dacă da, ar fi benefic să înțelegem cine aprobă strategia de preț a operatorului.

Răspuns VERT

Metodologia de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate, respectiv serviciile de gestionare a apelor uzate de suprafață (ape meteorice), aprobată de VERT este obligatorie pentru toți furnizorii de servicii. Scopul metodologiei este de a crea condiții prealabile pentru punerea în aplicare a obiectivelor stabilite în Legea privind alimentarea cu apă potabilă și gestionarea apelor uzate din Republica Lituania, precum și creșterea stabilității mediului lituanian de investiții în managementul apei și transparența prețurilor alimentării cu apă potabilă, a celor pentru tratarea apelor uzate și a celor pentru managementul apelor uzate de suprafață (ape meteorice).

- (5) Vă rugăm să indicați dacă reglementarea economică din Lituania poate accepta, de asemenea, strategii multianuale de stabilire a prețurilor legate de o analiză cost-beneficiu a proiectelor de investiții dezvoltate de companiile care operează (de exemplu, proiecte de finanțare UE). Dacă da, vă rugăm să precizați cine are autoritatea de a aproba proiectele de investiții și strategia de stabilire a prețurilor.

Răspuns VERT

După cum s-a menționat anterior, municipalitățile aprobă proiecte de investiții, iar VERT coordonează investițiile evaluând necesitatea acestora pentru serviciile reglementate și evaluează costul investițiilor în prețuri.

- (6) Vă rugăm să indicați ce cotă din nivelul prețului/tarifului (intervalul mediu sau aproximativ estimat) se bazează pe elemente de cheltuieli care acoperă costurile reale de funcționare, susținute prin documente justificative, în opoziție cu ponderea investițiilor.

Răspuns VERT

Tarifele trebuie să acopere toate costurile necesare, inclusiv toate costurile și profitul investițiilor coordonate.

- (7) Conform legislației lituaniene, VERT oferă o „coordonare” a prețurilor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare. Ar fi benefic dacă ați putea furniza mai multe informații despre această coordonare, respectiv ce fel de intervenții se fac.

Răspuns VERT

Furnizorii de apă și administratorii apelor uzate, respectiv administratorii apelor uzate de suprafață (ape meteorice) prezintă rapoarte anuale de activitate, verificate de auditori independenți. Pe baza acestor rapoarte, se determină costurile necesare pentru furnizarea serviciilor. Costurile necesare sunt definite în regulile privind separarea conturilor pentru alimentarea cu apă potabilă și administrarea apelor uzate și în setul de cerințe referitoare la separarea contabilă, aprobate de VERT. Costurile cu electricitatea, salariul, reparația, materialele sunt stabilite prin metodologia de referință, aprobată de VERT (bazată pe o analiză comparativă) iar dacă este necesar, VERT stabilește obiective pentru a atinge valorilor medii în ceea ce privește unele costuri. Rata profitului este calculată ca rentabilitate a investiției (WACC).

- (8) Vă rugăm să indicați dacă autoritatea de reglementare poate „impune” prețuri și tarife și în ce condiții.

Răspuns VERT

Municipalitățile trebuie să aprobe prețuri și tarife în termen de 30 de zile de la obținerea avizului VERT, în caz contrar VERT putând stabili prețul în mod unilateral.

Modificarea prețurilor și tarifelor

- (9) Descrieți criteriile/condițiile prealabile pe baza cărora companiile care operează pot solicita o ajustare tarifară a prețurilor și tarifelor, precum și durata de timp dintre două ajustări.

Răspuns VERT

Conform legii, prețurile stabilite pentru serviciile de apă și de canalizare sunt valabile pentru o perioadă de reglementare de 3 ani. Revizuirea prețurilor se face însă anual. Revizuirea prețurilor se face în funcție de anumite criterii, și nu toate costurile sunt revizuite anual (se analizează modificările vânzărilor, se analizează modificările prețurilor la electricitate, încălzire, combustibil, se analizează rata inflației, se evaluează amortizarea noilor investiții și alte criterii).

- (10) Specificați dacă sunt permise ajustări tarifare numai pe baza ratei inflației. Dacă da, prețurile și tarifele sunt ajustate direct cu rata inflației sau până la nivelul rezultat din aplicarea ratei inflației, dat fiind că nu toate elementele de cheltuieli din structura prețurilor/tarifelor sunt ajustate cu inflația (amortizare, redevență, salarii, profit).

Răspuns VERT

După cum s-a menționat anterior, tarifele sunt ajustate cu inflația, toate costurile în funcție de rata inflației sunt recalulate, cu excepția amortizării și a profitului.

- (11) Precizați dacă, în cazul unei ajustări tarifare bazate pe strategii tarifare, companiile care operează sunt obligate să prezinte structura prețurilor și tarifelor propuse pe elemente de cost (costuri materiale, costuri de amortizare, costuri de personal, pierderi de apă, profit etc.) de fiecare dată, sau există o creștere a tarifului pe baza valorilor stabilite anterior, indiferent de costul suportat.

Răspuns VERT

La fiecare ajustare de prețuri și tarife, furnizorii de servicii trebuie să prezinte structura acestora pe elemente de cost. Structura costurilor este stabilită în normele privind separarea conturilor pentru alimentarea cu apă

potabilă și gestionarea apelor uzate și setul de cerințe referitoare la separarea contabilă, aprobate de VERT.

Structura tarifelor și modificările legislative

- (12) Specificați dacă reglementarea economică din Lituania prevede obligația de a determina și prevedea în mod distinct fondurile necesare pentru finanțarea serviciului (fond de investiții, fond de solidaritate pentru clienții cu venituri mici etc.) în structura cheltuielilor/elementelor tarifare. Dacă da, ar fi util să se furnizeze sursele acestor fonduri și modul în care este monitorizată utilizarea lor efectivă.

Răspuns VERT

Nu.

- (13) Specificați dacă în cazul modificărilor legislative care au o influență directă asupra nivelului prețurilor și tarifelor, autoritatea de reglementare lituaniană are puterea de a revizui strategia de stabilire a prețurilor și de a aproba nivelul prețului/tarifului.

Răspuns VERT

Principiile de bază ale stabilirii prețurilor și tarifelor sunt stabilite în lege. În cazul în care dispozițiile legii privind prețurile se modifică, autoritatea de reglementare trebuie să schimbe metodologia.

Investiții

- (14) Vă rugăm să confirmați dacă autoritatea de reglementare lituaniană monitorizează nivelurile de investiții convenite cu companiile care operează. La fel de important, ce corecții tarifare s-ar aplica dacă nu se atinge nivelul investiției (sau alte măsuri corective).

Răspuns VERT

VERT monitorizează investițiile doar în ceea ce privește costurile care sunt introduce în tarife.

- (15) Precizați dacă autoritatea de reglementare lituaniană poate interveni în prioritizarea investițiilor propuse de companiile care operează sau poate

„impune”/indica investiții care sunt necesare pentru îndeplinirea obiectivelor de conformitate conform directivelor europene.

Răspuns VERT

Nu, VERT nu are autoritatea de a prioritiza investițiile propuse de companiile care operează.

Rata de suportabilitate

- (16) Explicați dacă ajustarea prețurilor și tarifelor este constrânsă de o rată de suportabilitate. De asemenea, ar fi benefic să se exploreze metoda prin care se determină/calculează rata de suportabilitate.

Răspuns VERT

VERT evaluează dacă suma plătită de consumatori în fiecare lună pentru servicii nu va depăși 4% din venitul mediu lunar al familiei. Dacă se stabilește că suma plătită de consumatori pentru servicii va depăși 4% din venitul mediu lunar al familiei, VERT poate solicita furnizorului de apă potabilă și administratorului apelor uzate să prezinte un plan de acțiuni specifice pentru a reduce costul consumului de apă potabilă. Acest plan este transmis de furnizorii de servicii către VERT și instituțiile municipale.

- (17) Explicați dacă rata de suportabilitate este stabilită de lege sau este doar o recomandare orientativă.

Răspuns VERT

Rata de suportabilitate este stabilită prin lege.

Tarife sociale și apă care nu aduce venituri (NRW):

- (18) Precizați dacă operatorii de servicii din Lituania pot solicita tarife sociale. Dacă da, ar fi benefic să înțelegem cum sunt reglementate tarifele sociale, precum și sursa de finanțare pentru diferența tarifară dintre prețul/ tariful standard și prețul/tariful social aplicat clienților cu venituri mici.

Răspuns VERT

Municipalitățile pot subvenționa prețurile pentru consumatorii lor. De asemenea, municipalitățile pot refuza profiturile fixe, reducând astfel prețurile.

- (19) Precizați cu este determinată apa care nu aduce venituri (NRW), respectiv dacă există o metodologie dezvoltată de autoritatea de reglementare lituaniană prin care se calculează NRW. În caz afirmativ, ar fi benefic să înțelegem modul în care este luat în considerare nivelul NRW la elaborarea planurilor de afaceri.

Răspuns VERT

Apa care nu aduce venituri este determinată conform Metodologiei privind prețul serviciilor de alimentare cu apă potabilă, de tratare a apelor uzate și de tratare a apelor de suprafață (ape meteorice).

Volumul anului de bază trebuie evaluat:

- pierde în rețelele de alimentare cu apă - până la 20%
- infiltrarea în sistemul de canalizare - până la 20%
- cu un sistem de canalizare mixt existent - până la 35%
- Pierderi de apă în condominii - până la 2%

Indicatori de performanță:

- (20) La fel de important, ar fi benefic să ne precizați dacă autoritatea de reglementare lituaniană stabilește/dezvoltă metodologii pentru indicatorii cheie de performanță (de exemplu, consumul de energie electrică, eficiența costurilor personalului, nivelul cotei de profit) aferenți operatorilor de servicii.

Răspuns VERT

Analiza comparativă este utilizată pentru a determina costurile cu energia electrică și forța de muncă, rata profitului calculată ca rentabilitate a investiției (WACC), metodologia WACC este utilizată pentru stabilirea profitului.

- (21) Există un benchmarking utilizat pentru reglementarea economică a serviciilor? Dacă da, se aplică tuturor operatorilor de servicii în același mod sau există o abordare diferențiată în funcție de mărime sau putere economică.

Răspuns VERT

VERT aplică o metodologie de benchmarking. Companiile de apă sunt împărțite în 5 grupuri în funcție de volumul vânzărilor, iar companiile din fiecare grup sunt comparate. Principalii indicatori utilizați pentru evaluarea comparativă:

- indicatori de consum de energie electrică: ridicarea unui m³ de apă la înălțimea de 100 m; ridicarea unui m³ de apă uzată la înălțimea de 100 m; un m³ apă de preparat; o tonă de poluanți reținuți;

Dacă indicatorii de consum de energie electrică ai companiei de alimentare cu apă sunt mai mari decât media indicatorului pentru grupa analizată, VERT recalculează costul electricității companiei în funcție de indicatorul mediu al grupului.

- Stabilirea costurilor cu forța de muncă. Principalul indicator pentru reglarea costului forței de muncă îl reprezintă indicele productivității forței de muncă, care depinde de mulți factori, de exemplu: capacitatea stațiilor de ridicare a apei, numărul de turnuri de apă, utilizarea capacității de preparare a apei, numărul de pompe de apă, stațiile de ridicare, lungimea rețelelor de alimentare cu apă și așa mai departe.

Indicele productivității muncii ajută la stabilirea costului necesar al forței de muncă și principiul este același ca și în reglementarea costurilor cu energia electrică. În cazul în care indicatorul companiei de furnizare a apei este mai mic decât media indicatorului al grupului respectiv, VERT recalculează costul forței de muncă conform mediei indicatorului.

- Costurile cu reparațiile și alți indicatori ai costurilor lucrărilor: costurile materiale pentru extracția apei, costurile cu repararea pompei de extracție a apei (Eur/1 pompă); costurile materialelor pentru repararea unei instalații de preparare a apei (Eur/1 instalație); costurile materialelor suportate pentru repararea unui km de rețea de apă cu pompe de ridicare a apei (Eur/1 km); costurile materialelor de colectare a apelor uzate suportate pentru repararea km de rețea de canalizare cu stații de pompare (Eur / 1 km); costurile materialelor de tratare a apelor uzate suportate pentru repararea unei instalații de tratare a apelor uzate (Eur /1 instalație).

- (22) La ce interval de timp pot fi revizuite obiectivele indicatorilor de performanță și cine poate iniția procesul (VERT, altele instituții)? Pe scurt, puteți descrie procedura de revizuire a indicatorilor de performanță și a obiectivelor incluse în planurile de afaceri?

Răspuns VERT

Indicatorii de benchmarking sunt utilizați la coordonarea prețurilor și tarifelor de bază la fiecare 3 ani.

- (23) Vă rugăm să indicați care au fost indicatorii de performanță adoptați inițial pentru monitorizarea reglementărilor economice și ce indicatori a stabilit VERT pe parcurs, respectiv ce a condus la ajustarea acestora.

Răspuns VERT

Analiza comparativă a fost utilizată aproape de la începutul reglementării și au fost folosiți aproape aceiași indicatori.

- (24) Vă rugăm să indicați dacă la sfârșitul perioadei de reglementare (corelată cu perioada planului de afaceri), autoritatea de reglementare lituaniană verifică gradul în care au fost îndepliniți indicatorii de performanță sau dacă investițiile propuse de furnizorii de servicii au atins obiectivul din cadrul planului de afaceri aprobat. În caz de nerealizare, există măsuri corective aplicate?

Răspuns VERT

VERT verifică gradul în care indicatorii de performanță au fost îndepliniți (după perioada tarifelor de bază, 3 ani). Dacă indicatorii nu au atins nivelul prognozat, pentru noua perioadă de reglementare se stabilesc obiective (reducerea costurilor).

ANEXA 3. AGENDA EVENIMENTULUI

AGENDA EVENIMENTULUI

Tipul întâlnirii:	Online
Data evenimentului:	18 august 2021
Durată estimată:	3 ore Sesiunea 1: 1 ½ ore Pauza ½ ore Sesiunea 2: 1 ½ ore
Limba:	Engleză, română și lituaniană (servicii de interpretare asigurate)
Participanți:	Reprezentanții ANRSC, VERT, Asistență Tehnică
Subiecte abordate:	Repere privind stabilirea costurilor Atribuțiile/ limitele autorității de reglementare în stabilirea de obiective și indicatori de performanță pentru operatorii de servicii Conținutul cadru al documentației de aprobare a prețurilor și tarifelor Descrierea succintă a procedurii de coordonare a tarifelor de către VERT Managementul opiniei publice Discuții deschise

ANEXA 4. MINUTA SCHIMBULUI DE EXPERIENȚĂ

MINUTA schimbului de experiență

Data: 18.08.2021

Ora: 11:30 - 15:00

Prezentarea participanților

Întâlnirea a debutat cu o scurtă prezentare a participanților și anume:

- **Membrii ANRSC:**
 - Ionel Tesaru, Președinte ANRSC
 - Livia Băndoiu, Director Direcția prețuri, tarife/Manager proiect
 - Anca Cador, Director general Direcția generală monitorizare/expert implementare proiect
 - Iulian Băndoiu, Director general Direcția generală reglementări, autorizări/expert implementare proiect
 - Rodica Pop, Director Direcția juridică/responsabil cadru legislativ proiect
 - Iulia Tițoiu, Director adjunct Direcția prețuri, tarife/expert implementare proiect
 - Dan Matei, Șef Serviciu monitorizare/expert implementare proiect
 - Adelina Șuteu, Consilier ANRSC/responsabil comunicare proiect
 - Silviu Lăcătușu, expert Direcția prețuri, tarife - Serviciul analize economice
- **Membrii VERT:**
 - Irma Vasaryte - Coordonator al Diviziei Internaționale
 - Indre Musvicienė - Șef Departament al Apelor
 - Martynas Maksimovas - Șeful analizei economice, responsabil cu auditul
- **Membrii WICS:**
 - Donna Very - Consultant
 - Alan Southerland - Consultant
 - Cosmin Diaconita - Consultant
- **Membrii BDO:**
 - Sorin Caian - Consultant
 - Gabi Ioniță - Consultant
 - Augustin Boer - Consultant
- **Membrii Gîscan, Țibuleac și Asociații:**
 - Cătălin Gîscan - Consultant

Aspecte principale abordate în cadrul întâlnirii

Prezentare succintă a proiectului

După prezentarea participanților, întâlnirea a continuat cu prezentarea succintă a proiectului realizată de către Consultant, fiind furnizat și un scurt istoric al dezvoltării sectorului de apă din România.

S-a precizat astfel că A.N.R.S.C. a fost constituit acum 20 ani și în momentul de față este nevoie de o schimbare în relația cu sectorul de apă din România. Este evident că sectorul de apă se îndreaptă spre o reglementare economică mult mai strictă decât cea de până acum, aceasta fiind singura soluție pentru dezvoltarea sectorului.

Și pentru a avea o imagine cât mai bună asupra contextului național dar și instituțional, s-a menționat că A.N.R.S.C. reglementează și alte servicii decât apă și apă uzată, rolul acesteia fiind similar celei din Lituania.

Alături de WICS, BDO s-a implicat în acest proces de adoptare a unui mecanism mai extins de reglementare economică a serviciilor, fapt care implică nu numai schimbări de proceduri/mod de lucru la nivelul sectorului de apă, cât și o serie de schimbări legislative. Analizând modul de reglementare în Europa, s-a ajuns la concluzia că modelul din Lituania e cel mai apropiat pentru reglementarea sectorului de apă din România, respectiv corespunde cel mai bine nevoilor de dezvoltare ale sectorului din acest moment.

Adoptarea noului cadru de reglementare economică a serviciilor înseamnă o schimbare semnificativă în sector, și are în vedere o componentă operațională și investițională, prevăzute în planul de afaceri.

Sistemul de analiză comparativă a costurilor în Lituania

Întâlnirea a continuat cu descrierea sistemului de comparare a costurilor aferente furnizării serviciilor, cu scopul de a asigura coordonarea prețurilor și tarifelor la nivelul VERT. Reprezentantul VERT a menționat faptul că se folosesc indicatori comparabili ca la orice prețuri. La sfârșitul fiecărui an financiar, operatorii trimit rapoarte de activitate în care sunt menționați și acești indicatori de comparație. Rapoartele cuprind elemente precum vânzările, producția, reparațiile, în sectorul în care activează fiecare furnizor de servicii (apă potabilă, canalizare, ape pluviale). Pe baza acestor date primite de la operatori se calculează valori comparabile (sistem de Benchmarking).

De asemenea s-a mai menționat că toți operatorii (furnizorii de servicii) sunt grupați pe categorii. Pentru fiecare categorie de operatori se calculează valori medii comparabile, după care se analizează fiecare operator în comparație cu

valorile medii anuale (ex: apa consumată) ale grupului din care acesta face parte. Există aproximativ 30 valori de comparație, care au legătură cu energia electrică consumată, costuri cu reparații, cantitate de apă vândută, volum apă uzată epurată, etc.

Scopul VERT este ca în urma acestor măsuri de reglementare economică a serviciilor operatorii să utilizeze cât mai puțină energie, să aibă un număr corect de angajați, iar costurile de operare să fie cât mai reduse.

În Lituania există 70 de operatori de apă din care 45 operatori mari. Doar pentru acești operatori mari se realizează analiză comparativă pe baza de indicatori. Sunt și unii operatori mici (care vând apă în cantitate mai mică de 200.000 mc/an), aceștia nefiind luați în calcul la analiză. De asemenea la analiza comparativă nu sunt luați în calcul operatorii care oferă mai mult de un serviciu (apă și alte servicii comunitare).

Reprezentanții A.N.R.S.C. a menționat că și în România există interesul de a trece de la avizarea prețurilor pe baza recuperării prețurilor în sensul incorpora costurile cu investițiile viitoare și în special cu investițiile din surse proprii ale operatorilor. Se dorește astfel ca raportat la gradul de suportabilitate să se impună operatorilor să ajungă la acel nivel minim, prin adăugarea și a costurilor de investiții.

În momentul de față, în România prețurile și tarifele sunt stabilite sub nivelul gradului de suportabilitate al populației. În România există 1000 operatori din care 45 sunt operatori regionali care dețin 80% din piață. Acești operatori de servicii cărora li s-a încredințat serviciul prin atribuire directă vor trebui eficientizați. Acest lucru presupune să schimbăm întreaga activitate de analiză și avizare a prețurilor și tarifelor, în sensul de a nu recunoaște doar costurile reale și de a-i determina să presteze serviciul pe niște valori comparabile, pe o medie a performanței tuturor operatorilor din domeniu (ceea ce face azi Lituania). Totodată, reprezentanții A.N.R.S.C. sunt interesați și de standarde de cost, dacă există o metodologie de calcul a acestor costuri la nivelul VERT. În sinteză, reprezentanții ANRSC sunt interesați de trei metodologii:

- Metodologia de raportare anual;
- Metodologia de calcul a valorilor comparabile (30 de valori în Lituania);
- Metodologia de calcul a standardelor de cost.

Strategia de tarificare/ ajustarea prețurilor și tarifelor

În Lituania perioada de reglementare a serviciilor este de 3 ani. Când se are în vedere avizarea prețurilor și tarifelor pe această perioadă de 3 ani se iau în calcul toate costurile și atunci se folosesc acei indicatori pentru cele 4 grupe (cheltuieli exploatare, salarii, energie electrică, reparații).

Așa cum s-a menționat și anterior, VERT analizează datele pentru fiecare operator, iar atunci când unele cheltuieli sunt mai mari (au valori anormale comparativ cu media grupului respectiv), atunci acele valori nu sunt incluse imediat în costuri ci se așteaptă explicații de la operator și se poate acorda o perioadă de timp pentru a intra în normalitate.

După aprobarea prețurilor și tarifelor pe perioada de reglementare, operatorii pot solicita anual majorări de prețuri și tarife. Cu această ocazie, se recalculează anumite costuri dar nu toate.

Inflația se ia în considerare, nivelul vânzărilor, costuri cu încălzirea, costuri cu electricitatea și alte elemente care pot influența tariful (ex: cheltuieli generate de pandemia COVID). De asemenea se iau în considerare și activele puse în funcțiune, prin prisma costurilor cu amortizarea.

Următoarea reevaluare a tuturor costurilor se face după alți 3 ani, tot pe baza de indicatori comparabili.

În Lituania se stabilesc trei tipuri de prețuri: pentru extracție de apă, pentru epurare ape uzate și pentru distribuție.

Realizarea investițiilor

În Lituania VERT monitorizează dacă investițiile asumate de operatori au fost implementate corect și dacă investițiile au fost necesare, dar în legea principală e stabilit că acest lucru reprezintă responsabilitatea principală a primăriilor, care de altfel aprobă și planul de afaceri. VERT, în calitate de reglementator economic se bazează pe datele transmise de primării, și pe baza acestora confirmă dacă avizează prețurile și tarifele sau nu.

VERT nu poate decide ce investiții să se realizeze sau nu, însă poate aplica anumite sancțiuni. Spre exemplu, VERT poate să retragă licențele dacă se constată că operatorul economic nu a realizat corect investițiile.

La stabilirea prețurilor și tarifelor, se ține cont doar de investițiile care au fost realizate și date în exploatare, și se ține cont de investițiile în faza de implementare.

Recunoașterea în costuri a penalităților

Acesta fiind un subiect considerat sensibil în România, reprezentanții ANRSC au început prin a prezenta pe scurt cadrul specific național, confirmând că aceste categorii de costuri nu se recunosc în prețuri și tarife. Apele Române administrează resursele de apă naționale iar operatorii fac două tipuri de plăți către Apele Române:

- 1) O contribuție pentru concentrația de poluanți din apele uzate (se recunoaște în costuri pentru că așa e corect)
- 2) Penalitate pentru depășirea concentrației din normativ. În unele cazuri aceste penalități sunt foarte mari 10-20% din tarifele de bază.

Reprezentanții VERT au confirmat că și în Lituania există o taxă pentru poluare. Pentru fiecare operator există un permis care permite deversarea unei anumite cantități de poluanți. Însă în Lituania, majorările de tarif datorate acestor penalități nu sunt așa de semnificative ca în România, ci sunt foarte mici. Amenzile se aplică de departamentul de protecție a mediului, iar VERT are responsabilitatea de a le raporta.

Pierderi de apă/ infiltrații

Acesta fiind un alt subiect sensibil la nivelul sectorului, partea română ce impact are apa care nu aduce venituri în costurile operatorilor, și evident cât de importantă este această componentă pentru VERT.

Reprezentanții VERT au menționat că în Lituania se acceptă includerea în tarif a unor costuri aferente a 20% cu infiltrații apă uzată și 20% pentru pierderi de apă. Totodată, aceștia au menționat că VERT nu stabilește ținte pentru pierderile de apă/nivelul infiltrațiilor.

Gradul de suportabilitate/ ajutoare sociale

Conform legislației, în Lituania nu sunt acceptate tarife diferențiate. Atunci când rata de suportabilitate e foarte mare, este de responsabilitatea primăriilor să acorde ajutoare familiilor cu venituri reduse. În Lituania pragul de suportabilitate este stabilit la 4% din veniturile familiei.

Când nu se poate asigura însă calitatea apei, atunci se acordă o diminuare a tarifului sau compensații prin diferite reglementări.

Managementul relațiilor publice

Partea română a fost interesată dacă în Lituania se fac sondaje de opinie a percepției cetățenilor asupra calității serviciului, și dacă acestea sunt obligatorii prin lege sau le impune în vreun fel VERT.

Reprezentanții VERT au precizat că în Lituania nu este obligatorie realizarea unor asemenea anchete, fiecare operator având opțiunea să le realizeze sau nu, în funcție de decizia lor de management.

Alt element cu impact asupra relațiilor publice privește gestionarea reclamațiilor provenite de la beneficiarii serviciilor. VERT primește scrisori de reclamare/sesizări privind calitatea apei, nivel prețurile, etc.. VERT poate răspunde oficial la

astfel de sesizări, dar numai în limita competențelor/ responsabilităților sale. Spre exemplu, având în vedere ca metoda de calculare a prețului este publică, VERT poate da explicații de ce prețurile diferă de la un oraș la altul, cu referire strictă la metodologia de avizare a prețurilor și tarifelor.

Raportarea informațiilor relevante pentru reglementarea economică

În Lituania există un sistem informatic în care se trimit rapoarte. Sunt formulare standard care trebuie completate de către fiecare operator de servicii. Există însă o condiție înainte de a transmite rapoartele către VERT: toate informațiile care sunt încărcate pe platformă trebuie validate anterior de către un auditor. VERT nu verifică dacă acele date sunt precise/concrete, bazându-se pe validarea auditorului. Auditorii trebuie să fie autorizați la nivel național, și fiind contractați direct de către furnizorii de servicii.

Considerente finale

Președintele ANRSC a mulțumit colegilor din Lituania pentru disponibilitate și deschidere, și a manifestat dorința de a continua acest schimb de experiență și pe viitor.

În contrapartidă, și reprezentatii VERT și-au exprimat disponibilitatea de a furniza informații suplimentare și de a continua buna colaborare cu partea română.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice

Codul proiectului: 127462

Denumirea beneficiarului: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Data publicării: septembrie 2021

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

